

РЕЦЕНЗІЇ

КОЛПАКОВ В. К.,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри адміністративного
та господарського права
(Запорізький національний університет)

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ
ФАТХУТДІНОВА ВАСИЛЯ ГАЙНУЛОВИЧА «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ»**

У видавництві «Освіта України» в 2016 р. вийшла друком монографія «Адміністративно-правове регулювання у сфері громадської безпеки в Україні», розроблена авторитетним українським фахівцем у цій сфері – кандидатом юридичних наук, доцентом Фатхутдіновим Василем Гайнуловичем.

Визначаючи ступінь важливості цієї монографічної праці для сучасних вищих навчальних закладів України, насамперед варто акцентувати увагу на тому, що забезпечення громадської безпеки як у звичайних умовах життєдіяльності суспільства й держави, так і в умовах виникнення надзвичайних ситуацій досягається шляхом проведення єдиної політики національної безпеки у внутрішній сфері, а отже, і громадської безпеки реалізацією заходів організаційно-правового, інформаційного, фінансово-економічного, політичного та іншого характеру, що спрямовані насамперед на попередження загроз національним інтересам України.

З метою створення й підтримання необхідного рівня безпеки об'єктів громадської безпеки розробляється система правових норм, що регулюють суспільні відносини в цій сфері, визначаються основні напрями діяльності органів державної влади, а також недержавних формувань із питань забезпечення громадської безпеки й попередження фактів виникнення надзвичайних ситуацій різного походження. Відбувається формування органів, які спеціально створені для реалізації напрямів діяльності держави у сфері попередження надзвичайних ситуацій та забезпечення громадської безпеки в таких умовах, визначається механізм контролю й нагляду за їх діяльністю.

Автором уточнено напрями розвитку понятійно-категорійного апарату теорії громадської безпеки як складового когнітивного елемента адміністративного права з прямим гіперзв'язком із національною безпекою за темою «Безпекові правовідносини». Водночас автором доведено, що термінологічний словотвір «учасники безпекових правовідносин» виступає не стільки свідомим і соціально прискореним процесом термінотворчості, скільки емоційним та стихійним. З огляду на міждисциплінарність теми громадської безпеки можемо припустити, що відмінності термінології різних наукових безпекових та адміністративно-правових напрямів зумовлені позамовними чинниками, унаслідок чого актуалізується подальше застосування кластерного аналізу для синхронізації досліджуваних явищ із термінологією, що їх описує.

Визначено, що одним із шляхів недопущення остаточного знищення правоохоронної системи України, на думку автора, є звернення наукової уваги до практичних питань забезпечення громадської безпеки в сучасних умовах із використанням і залученням добровільних батальйонів, а також місцевої поліції. Так само актуальними залишаються теоретичні питання розроблення й формування методології адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері громадської безпеки, ключовим компонентом якої мають виступати онтологічний та аксіологічний елементи.

Здійснене автором дослідження аксіологічних засад безпекової політики дає можливість дійти висновку, що в теоретичному плані концептуальні підходи до вироблення засад

державної політики у сфері громадської безпеки позбавлені аксіологічного складника. Основним і визначальним мірилом безпекової політики виступають національні інтереси, які за своєю суттю є категорією більш динамічною та змінюваною, а головне – здатною до можливих різноманітних інтерпретацій із подальшими інсинуаціями панівними елітами. Тому операціоналізація поняття «цінності» не лише слугує важливою підмогою в практичному сенсі, а й надає правильне векторне спрямування та значущість подальшим адміністративно-правовим дослідженням громадської безпеки як складової частини національної.

У монографічному дослідженні автором доведено, що нині, незважаючи на законодавче визначення поняття громадської безпеки, відсутнє уніфіковане його розуміння як дослідниками, так і практиками. Беручи до уваги етимологію слів «громадський» і «безпека», резюмуємо, що під громадською безпекою у вузькому сенсі можна розуміти систему суспільних відносин, урегульованих нормами права, які спрямовані на забезпечення безпеки особи, громадянського спокою, сприятливих умов для праці й відпочинку громадян, нормального функціонування державних установ, громадських об'єднань, підприємств, установ та організацій.

Автором уперше запропоновано теоретичний алгоритм моделі пізнання громадської безпеки крізь вивчення її вимірів: аксіологічного, онтологічного, гносеологічного.

Саме тому монографія В.Г. Фатхутдінова «Адміністративно-правове регулювання у сфері громадської безпеки в Україні» є справжнім науково-теоретичним надбанням у сучасній навчальній і науковій літературі, аналогів якому немає. Таким чином, розробка й видання монографії академічного рівня Фатхутдінова Василя Гайнуловича є важливою подією в науковому світі України.

Варто зазначити, що до основ названої монографії його автором були покладені ґрунтовні напрацювання попередніх років, зроблені докторами юридичних наук, професорами В.Б. Авер'яновим, Ю.П. Битяком, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаковим, О.В. Кузьменко, Н.М. Мироненко, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришко, О.І. Остапенко, І.М. Пахомовим, В.П. Петковим, С.В. Петковим, В.Ф. Погорілком, О.П. Рябченко, А.О. Селівановим, В.М. Селівановим, В.Ф. Сіренком, М.М. Тищенком, В.І. Шакуном та іншими.

Чітко визначена мета й логічно продумана структура монографічного дослідження дали можливість вирішити поставлені конкретні завдання:

- розкрити зміст громадської безпеки в сучасній адміністративно-правовій парадигмі;
- дослідити історико-філософське коріння розуміння громадської безпеки в складовій національної безпеки;
- здійснити розкриття категорії «національна безпека» як системоутворювальної детермінанти операціоналізації поняття «громадська безпека»;
- розкрити поняття, зміст та ознаки громадської безпеки як правової категорії;
- розкрити зміст суспільних відносин у сфері громадської безпеки;
- розкрити правовий зміст забезпечення процесу громадської безпеки;
- визначити місце громадської безпеки в системі національної безпеки;
- здійснити системний синтез безпекових концепцій у сучасній адміністративно-правовій парадигмі;
- розкрити аксіологічний вимір громадської безпеки;
- визначити онтологічний вимір громадської безпеки;
- охарактеризувати гносеологічний вимір громадської безпеки;
- запропонувати напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання у сфері громадської безпеки;
- визначити місце й роль Національної поліції в системі забезпечення громадської безпеки;
- розкрити особливості заходів адміністративного примусу, що застосовуються поліцією України для забезпечення громадської безпеки;
- з'ясувати роль недержавних суб'єктів у забезпеченні громадської безпеки;
- виробити конкретні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення громадської безпеки в Україні.

Монографія складається із 4 розділів, які охоплюють 16 параграфів, що дало змогу викласти матеріал логічно й послідовно: від розкриття сутності громадської безпеки в сучасній адміністративно-правовій парадигмі до визначення особливостей адміністративно-правового регулювання у сфері громадської безпеки.

Із чіткою логічною послідовністю в розділах видання подається матеріал, що здійснюється з дотриманням принципів системності й логічності. Розділи містять окремі параграфи, а наприкінці кожного розділу подаються стислі висновки, що є обов'язковою частиною монографії.

Логічним вбачається розміщення в першому розділі параграфів «Громадська безпека в сучасній адміністративно-правовій парадигмі», «Філософські основи розуміння громадської безпеки як складової національної безпеки» та «Категорія «національна безпека» як детермінанта операціоналізації поняття «громадська безпека», що дало можливість дослідити поняття «національна безпека», «громадська безпека».

У розділі 2 «Правова природа громадської безпеки як складової національної безпеки України» розкрито поняття, зміст та ознаки громадської безпеки як правової категорії, правові відносини у сфері громадської безпеки, правовий зміст забезпечення громадської безпеки, а також детально й аргументовано викладено місце громадської безпеки в системі національної безпеки.

Розділ 3 присвячений методологічним засадам формування неопарадигми адміністративно-правового регулювання у сфері громадської безпеки в Україні. У ньому розкрито системний синтез безпекових концепцій у сучасній адміністративно-правовій парадигмі, аксіологічний вимір громадської безпеки, онтологічний вимір громадської безпеки, а також гносеологічний вимір громадської безпеки.

У четвертому розділі монографії «Особливості адміністративно-правового регулювання у сфері громадської безпеки» розкрито напрями вдосконалення правового регулювання у сфері громадської безпеки, визначено місце й роль Національної поліції в системі забезпечення громадської безпеки, визначено поняття та види заходів адміністративного примусу, які застосовує поліція України для забезпечення громадської безпеки, а також роль недержавних суб'єктів у забезпеченні громадської безпеки.

Наведена бібліографія, її обсяги й періодичність свідчать про те, що автор ґрунтував викладений матеріал на працях учених різних країн і різних часів, що, безумовно, свідчить про дотримання ним принципу плюралізму в наукових дослідженнях.

Загалом можна стверджувати, що рецензована монографія Василя Гайнуловича Фатхутдінова є вагомим внеском у розвиток адміністративно-правової науки України. Її поява здається більш ніж своєчасною, оскільки саме такі монографічні праці допомагають студентам, здобувачам, аспірантам, докторантам України здобути якісні знання з курсу адміністративного права й публічного адміністрування. Репрезентована наукова монографічна праця є, безумовно, корисною для використання в навчальному та науково-дослідному процесі у вищих навчальних закладах.

